

Wat moeten wij doen?

Overweging 15 december 2024, Theo Brock (Filippenzen 4,4-7; Lucas 3,10-18)

Advent is een tijd van verlangen. Verlangen doen we allemaal wel, naar bevestiging, naar geluk en naar een zinvol bestaan; al weten we misschien niet zo precies wat we onder een zinvol leven moeten verstaan. Vandaag probeert Johannes de Doper daar antwoord op te geven.

Johannes de Doper en de Advent, ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Net zoals in het evangelie van vorige zondag is Johannes weer de wegwijzer. Hij is vandaag ook degene die bescheiden van zichzelf weg wijst, naar iemand die sterker is dan hijzelf, naar de komst van de Messias. Er is een glas-in-lood afbeelding van Johannes de Doper prominent te zien in onze kerk, links van het middenpaneel met de lijdende Christus. We zien een excentrieke profeet met een kleed van kamelenhaar en, als u goed kijkt, met een bijl aan zijn voeten, want hij schrikt niet terug om onrecht aan de kaak te stellen en vermaningen uit te spreken.

Johannes de Doper verkondigt en doopt aan de oevers van de Jordaan, heel symbolisch op de grens tussen woestijn en vruchtbaar land. Het gaat bij hem niet zozeer om godsdienstige rituelen in de tempel maar om bekering in de praktijk van alledag. Het gaat bij hem om het bewust kiezen voor een spiritueel en sociaal vruchtbaar leven. In de Evangelielezing van vandaag roept hij mensen op om zich gereed te maken voor de komst van de Messias door het beoefenen van alledaagse gerechtigheid. *'Wat moeten wij doen?'* is namelijk de vraag die mensen aan Johannes de Doper stellen: zinzoekende mensen die in het verhaal niet met naam genoemd worden, waaronder tollenaars en soldaten.

Op die vraag geeft hij een voor iedereen duidelijk en haalbaar antwoord. Aan hen met voldoende bezit vraagt hij te delen met wie in armoede leven. Aan tollenaars vraagt hij niet corrupt te zijn. Soldaten roept hij op niet te plunderen en het oorlogsrecht niet met voeten te treden. Als U die antwoorden van Johannes hoort, denkt u misschien, ja dat lukt mij best aardig: ik doneer regelmatig aan de voedselbank, ik ontduik geen belasting en plunder niemand. Maar toch, als je je echt aangesproken voelt door Johannes de Doper dan gaat het uiteraard om meer. Het gaat om bekering door zelfreflectie. Gaan we met ieder ander om zoals we zelf behandeld zouden willen worden? Delen we oprecht van onze overvloed? Hebben we een levensstijl die niet ten koste gaat van anderen en onze leefomgeving?

Johannes de Doper wil ons zeggen dat hoe minder je de eigen behoeften centraal stelt, hoe meer ruimte je laat voor de ander, voor de schepping, voor het mysterie en de komst van de Verlosser. Hij maakt duidelijk dat het beoefenen van alledaagse gerechtigheid door iedereen, waar dan ook, gedaan en verdedigd kan worden. We hoeven ons daarbij niet verlamd te voelen door keuzestress vanwege het vele onrecht in de wereld dat ons via krant, televisie en sociale media bereikt.

Alledaagse gerechtigheid beoefenen en verdedigen kan prima binnen onze eigen invloedssfeer door zorgzame aandacht te richten op mensen in onze nabijheid en op mensen die ons levenspad kruisen. Dat ontslaat ons uiteraard niet om ook zorg te dragen voor het groter geheel als dat tot onze mogelijkheden behoort. Het goede nastreven in onze directe omgeving en in de praktijk van alledag, dat is de kracht van het kleine begin, een kracht die zich door vele mensenhanden laat vermenigvuldigen. Dat brengt, denk ik, ook de vreugde die bezongen wordt in de eerste lezing van vandaag.

In zijn brief aan de christenen van Filippi roept Paulus op tot vreugde in de Heer, in alle omstandigheden, nu en in de toekomst. Ons geloof is een blij geloof, en die blijheid moet zichtbaar zijn in ons gedrag en onze omgang met elkaar. We worden door Paulus opgeroepen vriendelijk en betrokken in het leven te staan. Vriendelijkheid en betrokkenheid wekt niet alleen vreugde op maar die vreugde mogen we ook laten zien want we kunnen, volgens Paulus, al onze verlangens, zorgen en pijn neerleggen bij de Eeuwige.

Maar toch, de woorden van Johannes de Doper aan het einde van de Evangelietekst van vandaag, dat de Verlosser het kaf van het koren zal scheiden en in een onblusbaar vuur zal verbranden, klinkt niet zo vreugdevol en kan ons misschien angst inboezemen. Het idee van een straffende God is helaas hardnekkig en van alle tijden, net als het idee dat we Hem met goed gedrag voor ons karretje kunnen spannen. We kunnen niets afkopen bij God, zelfs voorbeeldige gelovigen kunnen dat niet.

Dat brengt me terug bij de vraag "*Wat moeten wij doen?*". De aanwijzingen die we vandaag aangereikt krijgen zijn: de Messias verwelkomen en je door hem laten dopen met heilige Geest en vuur, en daar blijdschap in vinden. Dat betekent, denk ik, met passie en naar vermogen de Blijde Boodschap van Jezus uitdragen. Dat brengt een geestelijke en sociale voedingsbodem voor geluk, vreugde en een zinvol leven. Het gaat hierbij om meer dan het verstandelijk opvolgen van afspraken, regels en wetten om de samenleving leefbaar te houden. Het betreft een passie van hoofd en hart om vriendelijk, zorgzaam en betrokken met mensen om te gaan. Die zorgzame passie geldt uiteraard ook voor toekomstige generaties, en dus ook onze betrokkenheid bij, en onze zorg voor, de kwetsbare schepping.

Samenvattend, op deze derde zondag van de Advent, met de benaming *Gaudete*, wat betekent 'verheugt u', worden we uitgedaagd met hartstocht de weg te banen voor de komst van de Messias, om zo ook de weg te banen voor zijn droom van een mooiere wereld. Door die droom in ons dagelijks leven na te streven, zaaien en oogsten we vreugde.